

ОСВІТНЯ І ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ І. Я. ФРАНКА

Значний вплив на розвиток освіти в Галичині у 1856-1916 рр. належить І. Я. Франку. Письменник вказував на неналежне фінансування шкільництва державою, критикував систему освіти Галичини за її недемократичність, адміністративно-поліцейську діяльність, авторитарний стиль управління. У численних працях він висловлював свої думки щодо освіти та її якості. Вважав, що вона не відповідає вимогам часу та самого народу, тенденціям прогресивної педагогіки.

Організація освітнього процесу, на думку Івана Яковича, має відбуватися в поєднанні оволодіння науковими знаннями та розвитком тіла в процесі фізичної праці. Критиці піддавав також використання у вихованні будь-яких релігійних, моральних чи суспільних забобонів. За його словами, середні школи набивали голови учнів різними, нікому не потрібними «премудростями», серед яких чільне місце відводилось латинській і стародавній грецькій мовам, богослов'ю. Успіх виховання правдивого, всебічно розвинутого й сильного покоління можливий лише завдяки боротьбі з реальними життєвими труднощами, в якій діти мають можливість оперувати протилежними аргументи й доказами. Коли відбувається протистояння протилежних ідей, тоді відточуватимуться й мислення молоді. На думку І. Франка, в навчальному процесі має використовуватися найкращий досвід попередніх поколінь, навчання має поєднуватися з працею, а всебічному розвитку мислення дітей не мають перешкоджати різні забобони.

У своїх статтях І. Франко наполягав на необхідності реформ в навчальних закладах та відповідності їх «дійсним» умовами народного життя [2]. Ці вимоги полягали в такому:

- навчання і виховання підростаючого покоління повинно мати громадянський характер;
- освіта має бути доступною для всього народу;
- в навчанні має відбуватися всебічний розвиток усіх здібностей дитини;
- школа має бути відокремлена від церкви [3].

І. Франко наполегливо вимагав запровадження у школі демократичного устрою життя, основними елементами якого мають бути: ідея пріоритету прав особистості, забезпечення широкої участі громадськості, створення можливостей для діяльності учнів не тільки під час навчального процесу, а й поза ним, урахування вікових можливостей та особливостей дітей [1, с. 8].

Він глибоко усвідомлював вирішальну роль учителя у початковій, середній та вищій школах. Тому часто критикував схоластичні методи навчання, зневажливе ставлення до особистості дитини, знуцання над дітьми бідняків, неуцтво вчителів. Водночас він добре розумів, що система навчання й виховання може бути докорінно змінена лише після скасування експлуататорського ладу. Також Іван Якович звертав увагу на важке матеріальне становище учителів краю, їхню юридичну безправність, факти національної дискримінації педагогів. Він вимагав створити для вчителя відповідні матеріальні умови, удосконалити його підготовку, зменшити кількість наглядців, надати йому право виходити за рамки шкільної програми тощо. Критикуючи навчальні плани, програми, методи навчання в середній школі за їх прихильність до вивчення старослов'янської мови, староруського письма, давньої літератури вважав за необхідне вивчення живої української мови, творів вітчизняних авторів.

Отже, провідними педагогічними ідеями І. Франка є: гуманізм, народність, демократизація, індивідуалізація виховного й розвивального навчання. Найважливіші

духовно-культурні цінності виховання особистості у творчій спадщині вченого: загальнолюдські, національні, громадянські [1, с. 4].

Тогочасні прогресивні погляди та педагогічні ідеї І. Франка щодо освіти залишаються актуальними і нині й співзвучні з тими завданнями, що постали перед сучасною системою освіти й виховання.

Література

1. Вишнівський Р. Й. Ідея національної школи у творчому доробку Івана Франка. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «загальна педагогіка та історія педагогіки» / Р. Й. Вишнівський. – Дрогобич, 2010. – 20 с.

2. Ігнатушна А. Освітньо-педагогічні погляди І. Франка [Електронний ресурс] / Алла Ігнатушна. – Режим доступу до ресурсу: <http://istorpedagoglpk.blogspot.com/2014/12/102.html>.

3. Франко І. Чого хоче Галицька робітнича громада? // Зібр. творів: У 50 т. – К., 1985. – Т. 44. Кн. 1.